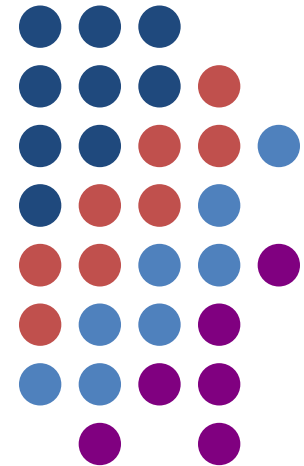

Bài 5: Thị trường và Nhà nước

Nhập môn chính sách công
và phân tích thể chế

Nguyễn Xuân Thành

14/10/2014

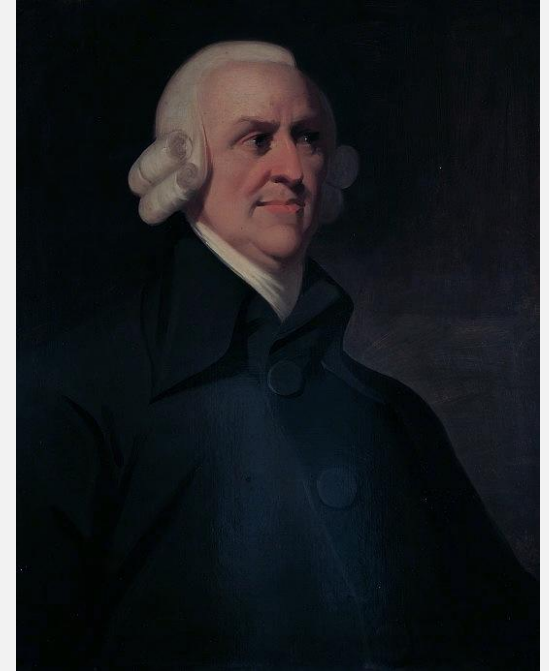

Bàn tay vô hình của Adam Smith

The Wealth of Nations [1776]

*“As every individual, therefore, endeavours as much as he can both to employ his capital in the support of domestic industry, and so to direct that industry that its produce may be of the greatest value; every individual necessarily labours to render the annual revenue of the society as great as he can. He generally, indeed, neither intends to promote the public interest, nor knows how much he is promoting it. By preferring the support of domestic to that of foreign industry, he intends only his own security; and by directing that industry in such a manner as its produce may be of the greatest value, he intends only his own gain, and he is in this, as in many other cases, led by an **invisible hand** to promote an end which was no part of his intention. Nor is it always the worse for the society that it was no part of it. By pursuing his own interest he frequently promotes that of the society more effectually than when he really intends to promote it.”*

Adam Smith
1723-1790

Cạnh tranh hoàn hảo

- Nhiều người bán, mỗi người bán một tỷ phần nhỏ của tổng sản lượng thị trường và không thể tác động đến giá.
- Nhiều người mua, mỗi người không kiểm soát được giá.
- Không có rào cản để nhà sản xuất tham gia hay rời bỏ thị trường.
- Sản phẩm của các nhà sản xuất là đồng nhất và thay thế hoàn hảo cho nhau.
- Thông tin hoàn hảo: người tiêu dùng có đầy đủ thông tin về sản phẩm mình mua và nhà sản xuất có đầy đủ thông tin về các đối thủ cạnh tranh.
- Các nhân tố sản xuất như đất đai, lao động và vốn được phân bổ tự do theo các điều kiện thay đổi trên thị trường.
- Hoạt động sản xuất và tiêu dùng không tạo ra các ngoại tác.

Kết quả của cạnh tranh hoàn hảo

- Trong thị trường cạnh tranh hoàn hảo, tất cả các bên sản xuất và tiêu dùng sẽ tạo ra trạng thái cân bằng thị trường ở đó nguồn lực được phân bổ đạt hiệu quả **Pareto**.

Vilfredo Pareto
1848-1923

Tìm đâu ra thị trường cạnh tranh hoàn hảo?

- Tìm ra trong ....
các sách giáo khoa kinh tế học
- Nhưng, ý nghĩa của nó đối với các nhà hoạch định chính sách công là:
  - Cạnh tranh hoàn hảo là tính chất gần đúng cho rất nhiều thị trường hàng hóa và dịch vụ.
  - Hãy trân trọng sức mạnh và tính hiệu quả của thị trường

Cơ sở cho sự can thiệp của nhà nước

- Hiệu quả: Sửa chữa thất bại thị trường
  - Độc quyền
  - Bất cân xứng thông tin
  - Ngoại tác
  - Hàng hóa công
- Công bằng: Giảm bất bình đẳng
  - Cân bằng sv. hiệu quả sv. công bằng
- Khuyến dục: Nhà nước “phụ mẫu”

*Sẽ bàn
trong
tuần
cuối*

Độc quyền (Monopoly)

- Nhà sản xuất độc quyền:
  - Định giá ở mức cao hơn so với điều kiện cạnh tranh hoàn hảo để thu lợi nhuận siêu ngạch
  - Ở mức giá đó, người tiêu dùng mua ít hơn và nhà sản xuất bán được ít hơn.
  - Nếu nhà nước điều tiết để giảm giá xuống như mức theo điều kiện cạnh tranh hoàn hảo thì phúc lợi của toàn xã hội sẽ tăng lên.
    - Phúc lợi tăng thêm của người tiêu dùng sẽ cao hơn lợi nhuận giảm đi của nhà sản xuất.

Nguồn gốc của độc quyền

- Kinh tế:
  - Lợi thế nhờ quy mô (độc quyền tự nhiên)
  - Rào cản tiếp cận nhân tố sản xuất
- Kỹ thuật:
  - Ngoại tác mạng lưới
- Pháp lý:
  - Quyền sở hữu trí tuệ (patent, copyrights)
  - Nhà nước cho phép (hợp thức hóa độc quyền tự nhiên hay phục vụ mục tiêu của nhà nước)
- Chính trị:
  - Dùng sức mạnh chính trị để duy trì độc quyền kinh tế; dùng độc quyền kinh tế để duy trì sức mạnh chính trị

Chính sách công: Điều tiết độc quyền

- Điều tiết giá
- Điều tiết mua bán, sáp nhập và bóc tách độc quyền
- Điều tra và chế tài hành vi lạm dụng sức mạnh độc quyền

Bất cân xứng về thông tin (Information asymmetry)

Một bên trong giao dịch không thể có được thông tin về bên đối tác.

Một bên trong giao dịch không thể quan sát được hành động của bên đối tác.

Bất cân xứng về thông tin

Thông tin bị che đậy

Hành động bị che đậy

Lựa chọn bất lợi

Thất bại thị trường

Rủi ro đạo đức

Sàng lọc

Phát tín hiệu

Khuyến khích

Người bán không có thông tin về người mua.

Người mua không có thông tin về sản phẩm của người bán.

Cơ chế chia sẻ rủi ro cũng như tạo ra các khuyến khích.

Chính sách công: Khắc phục bất cân xứng thông tin

- Nhà nước dùng thể chế để bắt buộc (kèm theo chế tài):
  - Các bên tham gia thị trường phải cung cấp thông tin
  - Các bên tham gia thị trường bị hạn chế hành động
- Nhà nước đứng ra:
  - Cung cấp thông tin
  - Cung cấp hàng hóa và dịch vụ
- Nhà nước dùng chính sách để tạo khuyến khích thông qua:
  - Điều tiết giá
  - Thưởng/phạt
- Dùng thị trường điều tiết thị trường

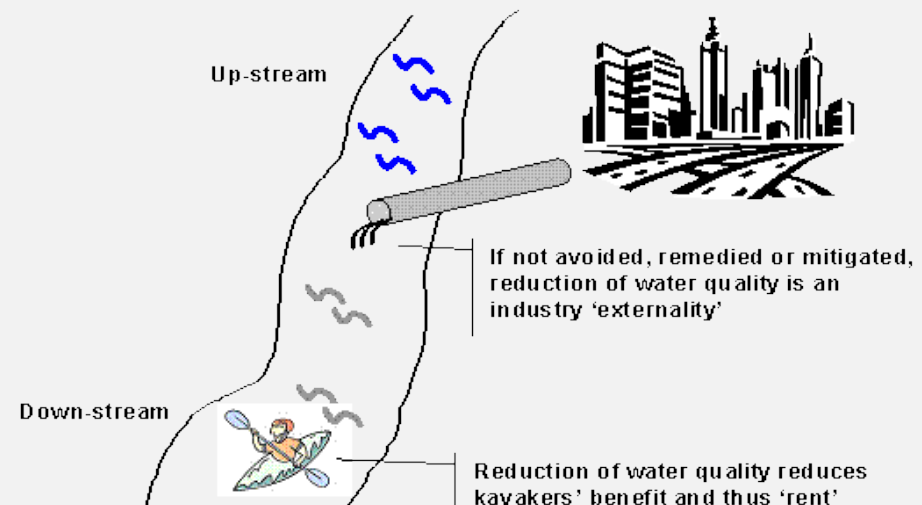
Ngoại tác (Externalities)

- Ngoại tác xảy ra khi một bên làm tăng (giảm) chi phí/lợi ích của một (số) bên khác nhưng không thông qua giao dịch thị trường (không được phản ánh qua giá cả)
- Ngoại tác làm thị trường thất bại vì lợi ích/chi phí cá nhân khác lợi ích/chi phí xã hội dẫn đến phân bổ nguồn lực không đạt hiệu quả Pareto.

Positive Externality

Negative Externality

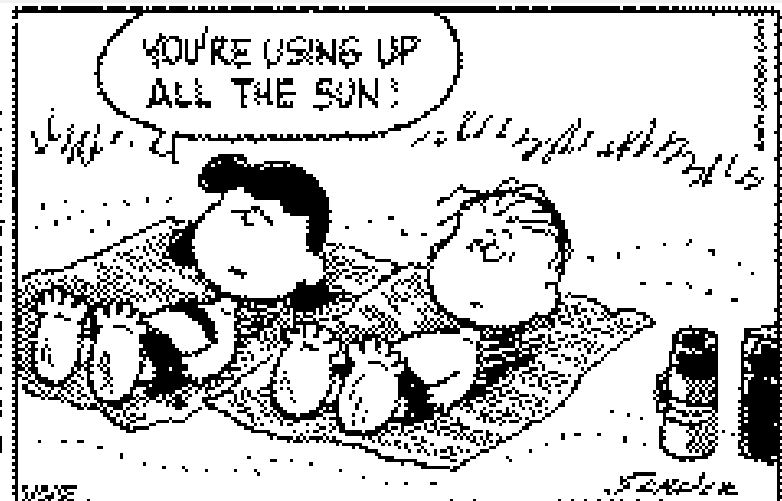
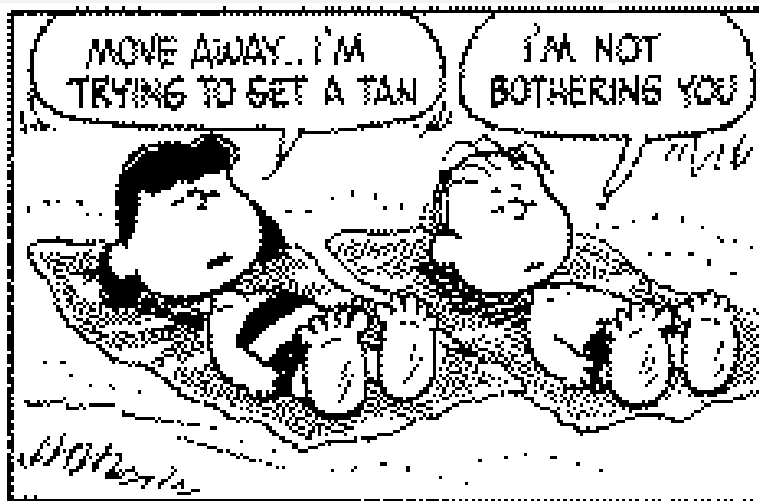
Chính sách công khi có ngoại tác

- Nhà nước can thiệp bằng thể chế và chính sách để nội hóa ngoại tác:
  - Người tạo ngoại tác tích cực được hưởng lợi ích của chính ngoại tác do mình tạo ra
  - Người tạo ngoại tác tiêu cực phải chịu chi phí của chính ngoại tác mà mình tạo ra
- Nhà nước dùng chính sách để tạo khuyến khích:
  - Trợ giá
  - Thuế
- Nhà nước đứng ra cung cấp hàng hóa và dịch vụ
- Nhà nước đứng ra tạo lập thị trường

Hàng hóa công (public goods)

- Hai đặc tính của hàng hóa công
  - Không có tính tranh giành: tiêu dùng của người này không làm giảm tiêu dùng của người kia
  - Không có tính loại trừ: không thể ngăn cản ai tiêu dùng
- Thất bại thị trường
  - Ăn theo (free-riding)

Chính sách công đối với hàng hóa công

- Nhà nước cung cấp
- Chính sách/thể chế tạo cam kết cộng đồng
- Chính sách/thể chế tạo hợp đồng đóng góp

Fulbright Economics Teaching Program

FETP OpenCourseWare

[Home](#) | [Academics](#) | [Administration](#) | [Resources](#) | [Contact Us](#) | [Search](#)

[Vietnamese](#)

FETP OpenCourseWare

[• 2009-11 Course List](#) • [2008-10 Course List](#) • [Academic Calendar](#)

Inspired by the Massachusetts Institute of Technology's **OpenCourseWare Initiative (OCW)**, the **Fulbright School** has begun to publish its teaching and research materials online. **FETP OpenCourseWare** is not a long distance learning project, rather it is a resource for people working or studying in policy-related fields to increase their knowledge and explore new approaches to learning and curriculum development. Instructors are encouraged to adopt FETP's curricular materials for use in their own courses. Students may use FETP's materials to guide independent study. Course syllabi, lecture notes, reading lists and problem sets used in many one-year mid-career program and executive education courses are already available online and over time **FETP OpenCourseWare** will include all Fulbright School materials (subject to copyright law). The Fulbright School participates with other academic institutions in Vietnam to promote the use of innovative long-distance learning activities.

- [A guide to programs and courses 2008-2010](#) (PDF 3,126 KB)
- [A guide to programs and courses 2009-2011](#) (PDF 1,516 KB)
- [Academic Year 2008-2010 Course Materials](#)
- [Academic Year 2009-2011 Course Materials](#)

Thị trường và nhà nước

- Thị trường hoàn hảo: không cần nhà nước
- Thị trường không hoàn hảo: nhà nước có thể can thiệp
- Nhưng nếu nhà nước không hoàn hảo thì sao?

Khái niệm về sự thất bại của nhà nước

- Thất bại thị trường đòi hỏi sự can thiệp của nhà nước, nhưng nhà nước không can thiệp.
- Thị trường không thất bại, nhưng nhà nước lại can thiệp, dẫn tới sự phân bổ nguồn lực kém hiệu quả hơn.
- Nhà nước can thiệp để sửa chữa thất bại của thị trường, nhưng lại làm cho nguồn lực bị phân bổ sai lệch hơn là so với tình huống nhà nước không can thiệp.

Nguyên nhân của thất bại nhà nước

- Phân tích, vận động và thực thi chính sách công
  - Thiếu năng lực phân tích nên lựa chọn chính sách sai
  - Thiếu năng lực lãnh đạo nên không vận động được sự ủng hộ, tham gia và nguồn lực để
  - Thiếu năng lực quản trị nên không thực thi được chính sách
- Nhóm lợi ích
  - Động cơ chính trị vụ lợi: nguồn lực được phân bổ để mang lại lợi ích chính trị cho người hoạch định chính sách
  - Động cơ tài chính vụ lợi: nguồn lực được phân bổ để mang lại lợi ích tài chính cho người hoạch định chính sách

Sửa chữa thất bại của nhà nước

- Giải quyết các nguyên nhân dẫn tới thất bại của nhà nước
- Tìm hình thức can thiệp hiệu quả hơn
- Quay lại với cơ chế thị trường

- Cải cách thể chế
(Chủ đề của tuần sau)